

ményekben képviselve vannak a közép felnémet költői műfajok közül a líra, epika és didaktika. Szerzőik között ott találjuk a középkori német költészet legnevezetesebb költőit, Walther von der Vogelweidet, Konrád v. Würzburgot, Reinmar v. Zwetert, Strickert, Hartmann v. Aue-t, Heinrich Glichesaeret s másokat. A költemények közül egynehány e kéziratból van először lenyomatva, mit a *Majláth-Köffinger*-féle kiadvány tett lehetővé, mely pedig csak egy kisebb részt foglal magában. Általában véve ez a kiadvány irányozta a német tudósok figyelmét nagyobb mérvben a kéziratra. Csakhogy még mindig nem sikerült a kódex tartalmát egészen behatóan megvizsgálni s a német ismert költészeti anyaggal szorosan összehasonlítani. S ez volna a második nevezetes része a vizsgálódásnak. Felsmann már az által is megkönnyítette a munkát, hogy a teljes index pontos közlése és a kéziratban foglalt költemények czimeinek és lehetőleg szerzőinek pontos felsorolásával nagyjában tájékoztat a tartalomra nézve. A kódexnek értékét csakis a hasonló gyűjteményekkel való aprólékos összehasonlítás állapíthatná meg. Ez a második kérdés azonban első sorban a német filológiának házi ügye. Felsmann megkísérli a költemények irodalomtörténeti méltatását is, s bő idézeteivel az érdekes nyelvet is bemutatja. Ezen kívül egynehány paleografiai megjegyzéssel is szolgál. Dolgozatának bevezető része a kódexnek pontos külső leírását tartalmazza, melynek révén mindenki hű képet alkothat magának a különben is nehezen megközelíthető becses és érdekes emlékről.

Esztegár László.

Skizzen zu einem Führer durch das Baron Brukenthal'sche Museum von M. Csáki, Kustos Adjunkten des Museums. Hermannstadt, 1895. Jos. Drottlef. 60 kr.

E 115 lapra terjedő füzet a Brukenthal Sámuel által a múlt század végén alapított nagybecsű családi gyűjtemények mai állapotainak népszerű ismertetését tartalmazza. Már az alapító, ki 1803-ban halt meg, úgy intézkedett végrendeletében, hogy a gyűjteményeket a nagy közönségnek is hozzáférhetővé kell tenni, családjának kipusztulása után pedig minden a nagyszebeni evangélikus gimnázium birtokába menjen át. Csáki bevezetőleg érdekesen rajzolja a Brukenthal család történetét és a múzeum történetének főbb eseményeivel is megismertet, azután sorra bemutatja az egyes osztályokat: az érem és régiségtárt, a képek, rézmetszetek, gyiszöntvények és ásványok gyűjteményét, első sorban pedig a könyv-, kézirat- és oklevéltárt. Minket különösen e három utóbbi érdekel. Természetes, nem pontos katalógusról van itt szó, hanem tárczaszerű ismertetésről, mely azonban általános áttekintés szerzésére igen alkalmas.

A könyvtár 1817-ben, midőn a nyilvános használatnak átadták, 15,972 kötetet tartalmazott. Ma hozzávetőleg, — mert a pontos

leltározás most van folyamatban — 100,000 kötetre becsülhető. E rendkívüli gyarapodás azonban onnan magyarázható, hogy 1879-ben az evangélikus gimnázium tulajdonát képező ú. n. »Kapellen-Bibliothek« beces inkuabulumával, továbbá 1889-ben a jogakadémiai könyvtár s egyes nagyobb magángyűjtemények is beleolvadtak. Különben is a könyvtár képezi a múzeum legbecsebb és legfontosabb részét, melyet folytonosan fejlesztenek s mely úgyszólván az összes jövedelmet egyedül emészti föl. A könyvtár eredetének és jellegének megfelelően első sorban az erdélyi szászokra vonatkozó emlékek és művek összegyűjtésére törekedtek. S ebből a szempontból igen sok beces dologra akadhatni benne. Az érdekesebb kéziratok között említi a füzet *Anthonius von Mediasch* muzsnai (Meschen) lelkésznek a XV. század első feléből származó kurziv gótírájú hártya és papír kéziratát, mely Paduai Albertnek szentírás magyarázatait tartalmazza, továbbá az 1430-ik évből származó magyarországi Missalét, melyet *Halbgebachsen Heinrich*, a nagysinki iskola igazgatója szép gót betűkkel pergamenre írt, s piros fölírással és kezdőbetűkkel látott el, s még másokat. A háromszáz őnyomtatvány között legrégebb keletti *aquinoi Tamás: Opus praeclarum quarti scripti*, 1469-iki kiadása *Schöffner Péter* nyomdájából. Nevezetesek még *Zainer Günther* mesternek, ki a római u. n. antiqua-típust Németországban meg honosította, *Schwabenspiegel*-je és *Johannes Gerson Donatus moralisatus*-a, mely ugyanettől a mestertől 1472-ben Augsburgban készült. Ez utóbbinak több bibliografiai érdekességét sorolja föl a füzet.

Ily módon halad végig a füzet írója ez egész könyvtáron egész a legújabb időkig, mindenütt kiemelve, a mit általánosabb érdekűnek tart, s így is igen nagy mértékben fölkelti a figyelmet. A tudomány komoly czéljait azonban az a részletes katalogus fogja szolgálni, melynek első füzete most jelent meg s melyről behatóbban akkor fogunk szólani, mikor már egynehány füzet átnézése után ezt kellő alaposzággal megtehetjük. E—r.

Bibliographie der Württembergischen Geschichte. *Im Auftrage der württ. Kommission für Landesgeschichte bearbeitet von Wilhelm Heyd. Erster Band. Stuttgart, Kohlhammer, 1895.*

Bibliografiai kézikönyvek, melyek egyes országok, vagy tartományok történelmi irodalmát ölelik fel, az utolsó években nagyobb számmal jelentek meg. Németországra nézve a Dahlmann-Waitz-féle kézikönyv 1894-ben jelent meg VI. kiadásban, a badeni nagyhercegség területén megjelenő Zeitschrift für Geschichte des Oberrheins minden évfolyama közli az illető évben megjelent, s Badenre vonatkozó munkák bibliografiáját. Belgiumra nézve Pirenne adott ki 1895-ben egy ily kézikönyvet, melyről e folyóiratban